

ORGANIZÁCIA POZNANIA I.

Jarmila Majerová

Jednotlivci, organizácie a komunity si čoraz viac uvedomujú hodnotu poznatkov a informácií. Identifikácia, vyhľadávanie, interpretácia a využívanie informácií sú činnosti, ktorými sa zaoberajú jednotlivci v bežných situáciách a rovnako tak informační profesionáli, pre ktorých sú uvedené činnosti každodennou prácou. Informácie môžu pochádzať zo širokej variety rozličných zdrojov, sú dostupné v rozličných formátoch a môžu sa využívať na rôzne účely. Informácie sú ľahko a rýchlo dostupné prostredníctvom rôznych kanálov, pričom jednotlivci v mnohých prípadoch pociťujú informačný prebytok a len veľmi ťažko dokážu efektívne vyhľadať a selektovať takú informáciu, ktorú práve potrebujú. Z tohto dôvodu sú nástroje podporujúce a pomáhajúce používateľom zorientovať sa v procese informačného prieskumu nevyhnutnou a zároveň základnou podmienkou úspešného vyhľadávania a následného využívania informácií.

Informácie sa organizujú v mnohorakých kontextoch a inštitúciách, ktorých „predmetom činností“ sú práve informácie alebo poznatky. Patria sem knižnice, úrady, archívy, korporátne databázy, múzeá, vládne agentúry, systémy riadenia obsahu (CMS) a systémy založené na poznatkoch (expertné systémy). Dônedávna, presnejšie povedané do zrodu webu a príslušných technológií, boli aplikácie na organizovanie informácií využívané v uvedených inštitúciách relatívne samostatnými ostrovmi. Príchod webových technológií poskytol vynikajúcu príležitosť na sieťový prístup k širokej variete digitálneho obsahu a interoperabilita sa stala spoločnou agendou všetkých strán zúčastnených v produkcii, šírení, vyhľadávaní a využívaní informácií. Organizácia poznania sa stala priamou výzvou pre informačných profesionálov z rôznych sektorov, pretože ponúka spoločné riešenia pre všetkých a prispieva k možnosti rozvoja spolupráce a konvergencie informačných inštitúcií. Organizovanie informácií a poznania je založené na princípoch, štandardoch a postupoch, ktoré sú spoločné pre mnohé agendy, avšak každá odborná komunita (informační pracovníci v pamäťových inštitúciách, vo vládných agentúrach, vo vzdelávacích inštitúciách, v oblasti vedeckej komunikácie a ďalších) musia akceptovať špecifiká, ktoré sú vlastné ich dokumentom/zdrojom, databázam a komunitám, pre ktoré pracujú.

Organizácia znamená účelné usporadúvanie niečoho s cieľom získania čo najrýchlejšieho prístupu ku hľadanému.

Organizácia informácií a poznania v knižničnej a informačnej sfére znamená také usporiadanie alebo triedenie informácií alebo poznatkov, ktoré slúži na zabezpečenie prístupu k informáciám a poznatkom v reálnom čase a v čo najvhodnejšej forme.

Organizovanie informácií a poznania nie je nová myšlienka. História nás učí, že informácie a diela boli organizované už v dávnom staroveku. Výnimočným príkladom je katalogizátor Alexandrijskej knižnice - Kallimachos z Kyrény (cca 305 – cca 240 pr. Kr.) – ktorý ako prvý, bez akéhokoľvek predchádzajúceho vzoru, napísal literárno-historické dielo, ktoré v súčasnosti považujeme za prvý katalóg odrážajúci zbierku knižnice. Dielo je známe pod názvom Pinakes (obrazy) a obsahuje kritickú bibliografiu o 120 knihách, ktorá zároveň zaznamenáva autorov, názvy a obsahy diel. Pinakes považujeme za priameho predchodcu

knižničných katalógov tak, ako ich poznáme dnes, či už v tradičnej lístkovej forme alebo v modernej elektronickej forme.

Organizácia poznania je jednou z oblastí knižnično-informačnej vedy a tvorí neoddeliteľnú súčasť vzdelávacieho programu Knižnično-informačné štúdiá na Katedre mediamatika a kultúrneho dedičstva Fakulty humanitných vied Žilinskej univerzity v Žiline (KMKD FHV ŽU).

Predmet Organizácia poznania je zároveň povinným kurzom na univerzitách, ktoré vzdelávajú v oblasti knižničnej a informačnej vedy, čo dokazuje benchmarking študijného programu vykonaný v rámci projektu ADAMIS – Adaptácia študijného programu Mediamatika a kultúrne dedičstvo na potreby vedomostnej spoločnosti.

KMKD má niekoľko reálne splniteľných ambícií: chce zaujať významné miesto na medzinárodnom poli vedecko-výskumnej práce v odbore knižnično-informačné štúdiá; smeruje ku všeobecnej komunikácii informácií a manažmentu poznatkov; chce hľadať metódy orientácie človeka v globálnom informačnom a multikultúrnom prostredí; uvedomuje si potrebu uchovania a ochrany národného kultúrneho dedičstva a predovšetkým chce vzdelávať študentov pre potreby praxe. Preto svoj študijný program orientuje na informácie (analogové, digitálne), na komunikáciu informácií a poznatkov a na médiá a masmédiá ako mediátorov v procese komunikácie informácií a poznatkov. Základným kameňom uvedených oblastí je informácia, ktorá sa vinie všetkými predmetmi vyučovanými na KMKD, pričom predmet Organizácia poznania poskytuje základné poznatky a zručnosti potrebné na spracúvanie a vyhľadávanie informácií.

Jadro predmetu Organizácia poznania tvoria tieto oblasti: úvod do organizácie poznania, nástroje organizácie poznania, formátovanie a štruktúrovanie poznania, popis dokumentov, informačné správanie, klasifikácia a triedenie, pojmy a nástroje predmetového vyhľadávania a organizácia poznania v digitálnom prostredí.

Prvý zväzok rovnomenných učebných textov, ktoré vznikli ako výstup riešenia projektu ADAMIS, predstavuje skromný príspevok ku vzdelávaniu v oblasti organizovania a vyhľadávania informácií, ktorý však máme v úmysle ďalej rozvíjať a obohacovať o nové trendy a poznatky.

Tento článok vznikol s podporou projektu „Adaptácia študijného programu mediamatika a kultúrne dedičstvo na potreby vedomostnej spoločnosti“ (ITMS: 26110230106) v rámci OP Vzdelávanie spolufinancovaný zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu.

 VÝSKUMNÁ
AGENTÚRA

